

όμορφα μέρη του πολέμου, «τετράδια» από το Θουκυδίδη

Ο Θουκυδίδης ο Ολόρου, Αθηναίος ιστορικός και στρατηγός, «ξυνέγραψε τον πόλεμο Πελοποννησίων και Αθηναίων «κτῆμα ες αιεί», δώρο αιώνιο προς όλους τους ανθρώπους της γης. Αυτό το κατόρθωσε για δύο κυρίως λόγους:

Πρώτο, επειδή αναφέρει από την αρχή τα πραγματικά αίτια του πολέμου: η αληθινή αιτία του πολέμου ήταν ο φόβος των Λακεδαιμονίων από την αυξανόμενη δύναμη των Αθηναίων· και επειδή αναζητεί διαρκώς την αλήθεια των γεγονότων, των λόγων και των πράξεων των ανθρώπων, την οποία, όταν τη βρίσκει, δεν την κρατάει για τον εαυτό του, δεν την αποκρύπτει, αλλά τη διαδίδει σε όλους τους πολίτες του κόσμου.

Δεύτερο, επειδή είναι αντικειμενικός, «η κορυφαία μεγαλοφυΐα της αντικειμενικότητας». Ο Θουκυδίδης, μολονότι είναι Αθηναίος, δε συγκαλύπτει τα τραγικά λάθη και τα εγκλήματα των συμπολιτών του, τους κατηγορεί και τους μαστιγώνει αλύπητα. Χτυπά σκληρά τους ηγέτες για την αλαζονεία και την έπαρσή τους και τους χρησιμολόγους και τους μάντεις που παρασύρουν με τον προσποιητό λόγο τους το ευμετάβολο πλήθος σε αναισχυντες αντιδημοκρατικές πράξεις. Περιγράφει, «ζωγραφίζει» το χαρακτήρα, τη συμπεριφορά, το ήθος των ηγετών των τριών πόλεων (Αθήνας, Σπάρτης, Συρακουσών). Παρουσιάζει με θαυμαστό τρόπο τις αρετές του αθηναϊκού πολιτεύματος, αλλά και καταγράφει τα μεγάλα εγκλήματα και τη διαβρωτική διαφθορά των δύο μεγάλων πολιτικών παρατάξεων, δημοκρατικών και ολιγαρχικών, τα οποία φανερώνουν ότι ο πόλεμος είναι βίαιος δάσκαλος του ανθρώπου.

Πράγματι, κατά τη διάρκεια του πολέμου ο άνθρωπος, ίσως πάντοτε, χάνει κάθε αίσθημα ανθρωπιάς: αποβάλλει την αγάπη προς τον άλλο· γίνεται σκληρός, βίαιος, άγριος· κυριεύεται από μίσος προς τον αντίπαλο αλλά και προς αγαπημένα πρόσωπα, ώστε αδερφός σκοτώνει αδερφό, γιος φονεύει πατέρα. Στον πόλεμο ο άνθρωπος γίνεται λύκος για τον άνθρωπο (*homo hominis lupus est*). Η ειρήνη σβήνεται από τη σκέψη του· ο πολιτισμός καταστρέφεται· το περιβάλλον κατακαίγεται· οι πόλεις λεηλατούνται· οι άντρες δολοφονούνται την ώρα της συνδιαλλαγής και της ανακωχής· οι γυναίκες και τα παιδιά εξανδραποδίζονται.